

CULTUURONDERWIJS OLDAMBT: het vervolg 2018 - 2022.

Inleiding

In 2012 is door de gemeente Oldambt opdracht verleend aan de combinatiefunctionaris cultuur (ook wel cultuurcoach) voor 16 uur per week gedurende 3 jaar. De cultuurcoach wordt ingezet om cultuur in de breedste zin van het woord op alle Oldambtster basisscholen te stimuleren en te coördineren, met als doel cultuureducatie te borgen in het curriculum van de scholen. Hierbij is geen onderscheid gemaakt tussen openbaar, speciaal en bijzonder onderwijs: alle scholen profiteren ervan.

In deze notitie wordt aangegeven wat cultuureducatie is, waarom cultuureducatie en waarom dit voor onze leerlingen van groot belang blijft in de komende jaren.

1. Wat is Cultuureducatie

Onder cultuureducatie worden alle vormen van educatie verstaan waarbij cultuur als doel of als middel wordt ingezet. Cultuureducatie is leren over cultuur, door cultuur en met cultuur. Kinderen maken kennis met verschillende cultuuruitingen en verdiepen hun inzicht daarin. Cultuureducatie wordt in de praktijk gehanteerd als verzamelbegrip voor kunsteducatie, erfgoededucatie en media-educatie.

Kunsteducatie

Via kunsteducatie kunnen kinderen praktisch hun kunstzinnige talenten ontwikkelen. Kunsteducatie omvat alle kunstvormen. Zowel traditionele richtingen als muziek, dans, theater, beeldende kunst, architectuur, film, fotografie, literatuur, als ook moderne vormen als popmuziek, gamen, creatieve nieuwe media, mode en design vallen hieronder.

Waarom Cultuureducatie *“Cultuuronderwijs daagt kinderen uit een creatieve en onderzoekende houding te ontwikkelen. Die heb je nodig in deze tijd waarin het steeds belangrijker wordt dat je kennis kunt combineren, kunt samenwerken en oplossingen voor nieuwe problemen kunt vinden”, aldus Jet Bussemaker in een interview op de website van het Fonds voor Cultuurparticipatie¹.**

Cultuuroverdracht is van groot belang voor ieders betrokkenheid bij de samenleving. Wie kennisneemt van kunst, erfgoed en media, en daar bewust en actief mee bezig is, doet mee aan de samenleving en ontwikkelt begrip voor andere normen, waarden en culturen. Cultuureducatie stimuleert kinderen bovendien om andere ‘talen te spreken’, waardoor onvermoede talenten boven kunnen komen: leerlingen met een taalachterstand kunnen bijvoorbeeld een groot toneeltalent te zijn.

Daarnaast is creativiteit van groot belang voor onze kenniseconomie. Het creatief-artistieke proces kenmerkt zich als iteratief proces waarin verwondering, nieuwsgierigheid, analyse en onderzoek centraal staan. Dit sluit aan op het natuurwetenschappelijk en technisch (fundamenteel) onderzoek dat om een soortgelijke houding vraagt. Hoewel het ‘product’ en het ‘werkgebied’ duidelijk anders zijn, kunnen kunst en wetenschap in de werkwijze elkaar goed vinden en in samenhang elkaar gebruiken en versterken om te komen tot vergaande innovaties. Door cultuureducatie te verankeren in ons onderwijs wordt het creatieve vermogen van leerlingen sterker ontwikkeld.

De plek bij uitstek om zoveel mogelijk mensen in aanraking te brengen met cultuur is het

¹ Uit: *Cultuur in de kanteling; Strategische Verkenning cultuureducatie en actieve cultuurparticipatie (2017-2020)* een uitgave van het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA):.

basisonderwijs, vandaar de aandacht voor cultuureducatie en het belang van interne cultuurcoördinatoren. Dit zijn reguliere leerkrachten die op hun school verantwoordelijk zijn voor (een visie op) cultuureducatie Door cultuurbeleid te formuleren, cultuureducatie te verankeren in het curriculum en samenwerking aan te gaan met culturele instellingen laat de school elk kind structureel kennismaken met kunst, erfgoed en media. Cultuureducatie maakt onderwijs levendig, concreet en aanschouwelijk. Het inspireert, stimuleert, motiveert en geeft kinderen onvergetelijke ervaringen. Leerlingen leren door het werken met cultuur beter kijken en beter vragen stellen

2. Cultuuronderwijs in de Gemeente Oldambt en taken cultuurcoach

Sinds 2012 is de cultuurcoach werkzaam voor de gemeente Oldambt. De cultuurcoach wordt ingezet om cultuur in de breedste zin van het woord op alle Oldambtster basisscholen te stimuleren en te coördineren, met als doel cultuureducatie onderdeel te laten worden van het curriculum van de scholen.

Taken cultuurcoach

In grote lijnen zijn de taken van cultuurcoaches: het stimuleren van een culturaanbod op, rond en buiten de school, verbinden van cultuuronderwijs met de buitenschoolse kunsteducatie en verbeteren van de kwaliteit van cultuuronderwijs. Daarnaast wordt ingezet op een lokaal cultuurmenu en zoekt de gemeente/cultuurcoach verbinding tussen cultuur en de ander verplichte vakken.

In februari 2014 werd door de raad akkoord gegeven om aan deze scholen gedurende 4 jaar € 7,25 per leerling per jaar uit te keren voor cultuuronderwijs. Deze subsidie is geormerkt en bedoeld voor aanbieders van cultuur educatieve activiteiten in Oldambt. Daarnaast werd besloten de werkzaamheden van de cultuurcoach te continueren tot en met schooljaar 2017-18.

Doorslaggevend argument voor dit besluit is dat een groot deel van de Oldambtster kinderen doorgaans van huis uit niet in aanraking komen met cultuur omdat thuis het geld en/of de belangstelling voor cultuur ontbreekt. Dit wordt bevestigd door leerkrachten.

Vele activiteiten zijn georganiseerd in de afgelopen jaren, hebben hun vrucht afgeworpen en zouden gecontinueerd moeten worden. Een overzicht hiervan staat in het gidsje *Cultuuronderwijs in Oldambt 2015 – 2017*, dat in januari wordt verspreid

2. Landelijke, provinciale en gemeentelijke uitgangspunten

De Rijksoverheid heeft als een van de speerpunten om door middel van Cultuureducatie: “zo veel mogelijk kinderen en jongeren in aanraking brengen met de rijkdom van cultuur”. Dit doet zij onder andere door geld beschikbaar te stellen voor de cultuurcoach. Het Rijk draagt hiervan 40% in de kosten van de cultuurcoach bij.

Daarnaast financiert het rijk sinds 2013 de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK). Doel van de regeling is het bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het PO. Dit door middel van duurzame verankering van kwalitatief goede cultuureducatie door samenwerking tussen primair onderwijs en de culturele omgeving.

CMK krijgt een vervolg: van 2017 tot en met 2020. Verdiepen van cultuureducatie op scholen die ook in 2013-2016 deelnamen aan de regeling en vergroten van het aantal deelnemende scholen is het doel. Jaarlijks is er een bedrag van 10 miljoen beschikbaar, dit wordt gematcht door provincies en gemeenten.

De provincie Groningen heeft in haar beleid staan dat zij uitvoering geven aan CMK. Dit doen zij door de middelen te matchen en de uitvoering hiervan over te dragen aan de steuninstelling K & C. Scholen kunnen hiervoor met hulp van K & C een cultuur-educatief plan ontwikkelen. In 2016 hebben 18 scholen in Oldambt voor hun educatief plan een bijdrage ontvangen. De provinciale penvoerder voor CMK in Groningen is Kunst & Cultuur. Momenteel stimuleert het rijk muziek op school met de regeling Impuls Muziekonderwijs. In de nabije toekomst zal de onderwijsinspectie cultuur op school verplicht stellen en gaan toetsen. De verwachting is dat hierdoor het belang van cultuuronderwijs extra onder de aandacht van de scholen en schoolbesturen komt.

De gemeente Oldambt In de *Nota Cultuur en evenementen gemeente Oldambt 2017 – 2020* is Cultuurparticipatie en cultuuronderwijs een van de vier speerpunten voor deze beleidsperiode.

“De gemeente streeft naar een doorgaande lijn in de culturele levensloop. Ze vindt het belangrijk dat heel jong tot heel oud met cultuur in aanraking kan komen, als leerling, als consument of als deelnemer. Belangrijk vindt ze ook dat alle kinderen op jonge leeftijd kennismaken met vele aspecten cultuur en daar wil ze graag bij helpen”.

Het landelijk, provinciaal én gemeentelijk streven is om cultuuronderwijs te vervlechten met het reguliere curriculum zodat de noodzaak niet meer ter discussie staat en de reguliere lesstof verrijkt wordt met cultuur. De ene aanbieder is zich daarvan meer bewust dan de andere. Door scholing aan te bieden leren culturele aanbieders de taal van het onderwijs waardoor ze beter kunnen aansluiten bij de ambities van de scholen. De plannen die ingediend worden bij het Rijksprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) worden in samenspraak met de scholen ontwikkeld.

4. Aanbevelingen uit de beleidsperiode 2012 – 2017

In totaal 23 scholen hebben sinds 2014 een bijdrage van € 7,25 per leerling per jaar ontvangen van de gemeente Oldambt voor hun cultuureducatie activiteiten. Dit bedrag kwam boven op de rijksbijdrage van € 11,64 per leerling.

Van deze bedragen zijn er diverse activiteiten voor leerlingen georganiseerd, zoals een beeldend kunstproject op de Sint Vitusschool, muziekprojecten in het kader van De Toon Zetten en Schoolvoorstellingen in de Klinker. De cultuurcoach is penvoerder van deze subsidie; scholen maken elk schooljaar een plan voor besteding van deze subsidie. Daarnaast is de cultuurcoach verantwoordelijk voor of ondersteunt diverse (eenmalige) projecten. Een greep hieruit:

- Ontsluiten expositie *Getuigen langs het spoor; langs de weg van Anne Frank* in station Winschoten in 2014
- De herdenking en viering van 4 en vijf mei waarbij de gemeente Oldambt gastgemeente was in 2017
- Rozenfestival; ihkv 50 jaar Rosarium Winschoten de aankleding van Rosarium door OBS De Noordkaap en CBS De Lichtboei olv kunstenaar Luc Leenknecht
- Ondersteuning bij project 450 jaar Slag bij Heiligerlee in 2018 waarbij ook een educatief programma ontwikkeld wordt

Aanbeveling 1: Continueren van het opgebouwde netwerk met de interne cultuurcoördinatoren (ICC-ers).

De cultuurcoach organiseert tweejaarlijks een netwerkbijeenkomst waar de ICC-ers worden bijgepraat over het structurele cultuuraanbod, de eenmalige projecten en de diverse subsidiestromen die er zijn vanuit het rijk, provincie en gemeente. Zo blijven zij goed op de hoogte en kunnen deze informatie communiceren naar hun team. De bijeenkomsten zijn telkens op een andere culturele locatie in de gemeente om de leerkrachten kennis te laten maken met de aanbieders. De bijeenkomst wordt stevast afgesloten met een presentatie/ rondleiding door de gastvrouw/heer waarbij leerkrachten een beeld krijgen wat ze er met hun leerlingen kunnen doen.

Aanbeveling 2: Deskundigheid bevorderen van de leerkrachten met name waar het gaat om doorgaande lijnen op het gebied van beeldende kunst, film, nieuwe media, en erfgoed. Deze trajecten zijn ontwikkeld door de scholen, de aanbieders en de cultuurcoach. Borging van cultuuronderwijs blijft een belangrijk item.

Aanbeveling 3 : De gemeente, het Kunstencentrum en De Rijdende Popschool blijven inzetten op muziekonderwijs op alle de basisscholen.

Aanbeveling 4: De cultuurcoach handhaven en de bijdrage van € 7,25 per leerling verlagen naar € 5.- om scholen en schoolbesturen ertoe aan te zetten alle hiervoor beschikbare middelen aan te wenden voor cultuureducatie, te weten het rijksgeld uit de prestatiebox en de aan te vragen CMK-gelden (zie 6. Bijdragen).

Aanbeveling 5: Deel uit blijven maken van Jeugd Cultuur Fonds Groningen Doordat de gemeente sinds 2016 het Jeugdcultuurfonds steunt, is voor buitenschoolse culturele activiteiten een bijdrage beschikbaar voor ouders die dit niet voor hun kind kunnen betalen. Het gaat dan om bijvoorbeeld muziek- of dansles, een dramacursus of beeldend bezig zijn.

Met deze ondersteuning geeft de gemeente opnieuw aan het belangrijk te vinden dat kinderen toegang hebben tot cultuuronderwijs; ook buitenschools. Omdat leerkrachten als intermediair leerlingen kunnen opgeven bij het Jeugd Cultuur Fonds besteed de cultuurcoach hier ook geregeld aandacht aan in de netwerkbijeenkomsten. Daarnaast moedigt ze aanbieders aan zich te melden bij het JCF zodat deze vindbaar worden voor intermediairs en het fonds.

5. Speerpunten 2018-2022

Continueren Netwerkbijeenkomsten en deskundigheidsbevordering leerkrachten (aanbeveling 1 en 2).

Kunstencentrum De Klinker biedt muziek- en dansprojecten aan, al dan niet in het kader van het programma De Toon Zetten. De Rijdende Popschool blijft actief in de gemeente Oldambt vooral in de buitendorpen. Via workshops op school worden kinderen aangemoedigd om in hun vrije tijd door te gaan met muziek maken bij De Rijdende Popschool of bij de Klinker. www.Theater-lab.nl opereert vanuit De Klinker en heeft een aanbod voor zowel leerkrachten (deskundigheidsbevordering) als workshops op school.

Cultuurhuis De Klinker programmeert jaarlijks een aantal schoolvoorstellingen, waarbij de scholen naar het theater komen. Deze voorstelling gaan doorgaans gepaard met lespakketten ('verwerking') voorafgaand of na de voorstelling(aanbeveling 3). In schooljaar 2017 – 18 is daar het zelf maken van een voorstelling aan toegevoegd, dit in samenwerking met het Winschoter Schooltheater.

Erfgoedtraject Oldambt: Schoolbreed programma waar groep 1 tot en met 8 leert over en een bezoek brengt aan erfgoed in eigen gemeente: zoals Musea Slag en Klok. Hermans Dijkstra, diverse kerken, molens, het stoomgemaal Winschoten en het Cultuurhistorisch Centrum. Daarnaast zijn er lessen over de Joodse geschiedenis en het Carillon in Winschoten.

Het traject is ontwikkeld door een samenwerking tussen Erfgoedpartners, Bureau Elles Bulder, Stap In Educatie CHC Oldambt en de cultuurcoach (aanbeveling 1).

Diverse workshops van beeldend kunstenaars: beeldend kunstenaars worden vaak in het kader van projecten ingezet op scholen. Voorbeelden zijn de Kinderboekenweek 2016 (schilderen met Antje Sonnenschein, thema: opa's en oma's) het 250-jarig bestaan van Molen Edens (zeildoeken beschilderen met Dick Voorthuis), het 50 jarig bestaan van het Rosarium in Winschoten (rozenvlaggen en palen maken met Luc Leenknecht).

Alle activiteiten van de Openbare Bibliotheek voor het basisonderwijs, zoals de Kinderboekenweek, de voorleeswedstrijd, het e-lab, de jaarlijkse gedichtenwedstrijd etc. (aanbeveling 1).

Culturele mobiliteit:

Provinciebreed aanbod waar scholen naar een kunst- of erfgoedinstelling, zoals het Groninger Museum, de Fraeylemaborg, het Veenkoloniaal Museum, worden gebracht met een historische bus van Busmuseum in Hoogezand. In de bus en ter plaatse uitleg en rondleiding voor leerlingen. De gemeente Oldambt levert een financiële bijdrage van € 750.- voor schooljaar 2017-18 aan deze voorziening.

Bij al deze genoemde speerpunten is de Cultuurcoach de aanjager, organisator, secretaris en ondersteuner (aanbeveling 4).

6. Bijdragen

Bovenschoolse besturen krijgen van het rijk € 11,64 per leerling per jaar voor cultuuronderwijs. Dit geld is echter niet geormerkt en wordt daardoor ook wel gebruikt voor niet-culturele zaken.

Daarnaast is er de mogelijkheid om geld aan te vragen bij Cultuureducatie Met Kwaliteit: € 9.- per leerling per jaar. In Oldambt hebben 18 van de 23 scholen deze gelden aangevraagd in 2015 (voor 2 jaar). K & C is provinciaal penvoerder van deze rijkssubsidieregeling. Dit geld is uitdrukkelijk bedoeld voor ontwikkeling van het culturele profiel van de school; door bijvoorbeeld deskundigheidsbevordering van leerkrachten of het ontwikkelen van activiteiten in samenwerking met een culturele aanbieder. Het is niet bedoeld voor uitvoering van activiteiten.

Vanuit de gemeente is € 7,25 per leerling per jaar beschikbaar tot en met schooljaar 2017-18. Deze bijdrage moet besteed worden binnen de gemeentegrenzen en kan besteed worden aan uitvoering van activiteiten. Jaarlijks dienen de scholen hiervoor hun plan in bij de cultuurcoach. Voorstel is om deze bijdrage terug te brengen naar € 5.- per leerling per jaar voor de periode 2018-22 (zie aanbeveling 4).

7. Conclusie

Het voorstel is voor de periode 2018-2022 de cultuurcoach te handhaven om cultuureducatie en de bewustwording van kinderen met cultuuronderwijs te bevorderen. De *Nota Cultuur en evenementen gemeente Oldambt 2017 – 2020* noemt niet voor niets cultuurparticipatie en cultuuronderwijs een van haar speerpunten.

“De gemeente streeft naar een doorgaande lijn in de culturele levensloop. Ze vindt het belangrijk dat heel jong tot heel oud met cultuur in aanraking kan komen, als leerling, als consument of als deelnemer. Belangrijk vindt ze ook dat alle kinderen op jonge leeftijd kennismaken met vele aspecten cultuur en daar wil ze graag bij helpen”.

8. Financiën

De kosten voor continuering van 4 **schooljaren** (2018 t/m 2022) zijn € 42.000.- per jaar. Voor de kosten cultuurcoach (€ 25.000.-) is jaarlijks € 14.500.-structureel budget beschikbaar vanuit het rijk en de gemeente. Gedurende 4 jaar is er € 7.250 beschikbaar vanuit bestemmingsreserve cultuurfonds, te weten € 29.000 voor 4 jaar. Jaarlijks is dus € 21.750.- beschikbaar voor cultuureducatie. Het voorstel is om de bijdrage die de scholen per leerling ontvangen terug te brengen naar € 5.- per leerling, waardoor deze uitgaven uitkomen op ca. € 17.000 per jaar. De ca. € 20.000 die jaarlijks nodig is om het geheel dekkend te krijgen is afkomstig uit het budget onderwijsbegeleiding.